

Stanowisko Stowarzyszenia Kampania Przeciw Homofobii

w sprawie procedowanych przez Nadzwyczajną Komisję ds projektu ustawy o statusie osoby najbliższej w związku i umowy o wspólnym pożyciu rządowych projektów ustaw o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu (druk sejmowy nr 2110) oraz przepisy wprowadzające ustawę o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu (druk sejmowy nr 2111)

Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii (KPH) jest jedną z najdłużej działających organizacji społeczeństwa obywatelskiego, dążących do równouprawnienia osób LGBT+. KPH aktualnie skupia się na wzmacnianiu ruchu LGBT+ w Polsce, wspieraniu rodzin tworzonych przez osoby LGBT+, a także podejmowaniu działań prawnych i rzeczniczych na rzecz zmian ustawowych zmierzających do równouprawnienia osób LGBT+.

1. Uznanie prawne i ochrona związków osób tej samej płci jest potrzebna już teraz

KPH nie ma wątpliwości, iż wprowadzenie regulacji prawnej zapewniającej bezpieczeństwo parom osób tej samej płci i tworzonych przez nie rodzinom, jest obowiązkiem Polski. Wprowadzenie ustawy w tym obszarze, nie będzie tworzeniem nowych modeli życia rodzinnego, a jedynie reakcją prawodawcy na sytuację zastaną. Jak wynika z dostępnych badań społecznych, aż **40% ankietowanych osób LGB było w związkach jednoosobowych**, a 3,7% z nich sformalizowało swój związek za granicą¹. Z kolei 70% badanych podjęłoby takie działanie, gdyby nie przeszkody finansowe². **Zdecydowana większość (69%) osób LGB wzięłaby ślub ze swoim partnerem lub partnerką w Polsce**, gdyby była taka możliwość, przy czym odsetek ten w latach 2012-2021 wzrósł aż o 20%³. Nie ulega również wątpliwości, iż osoby LGB będące w związkach są bardziej zadowolone, cieszą się lepszym stanem zdrowia i rzadziej doświadczają depresji czy myśli samobójczych niż osoby samotne⁴.

Jak wynika z szacunków KPH i Stowarzyszenia Lambda Warszawa, w Polsce w rodzinach tworzonych przez osoby LGBT+ wychowuje się **przynajmniej 50 000 dzieci**⁵. W ciągu ostatnich lat, wzrosła również chęć adopcji dzieci przez lesbijki, gejów i osoby biseksualne. Obecnie wynosi obecnie 37,4%, natomiast w porównaniu z badaniem z 2017 roku jest to wzrost o 5,2 punktów procentowych⁶.

¹ "Sytuacja społeczna osób LGBT+ w Polsce. Raport za lata 2019-2020. Przegląd najważniejszych danych", Stowarzyszenia Kampania Przeciw Homofobii, Stowarzyszenia Lambda Warszawa, Centrum Badań nad Uprzedzeniami Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021. Raport dostępny również w wersji elektronicznej pod adresem: <https://kph.org.pl/wp-content/uploads/2021/12/raport-maly-2019-2020.pdf> (dostęp: 05.03.2026), s. 24

² *ibidem*, s. 24

³ *ibidem*, s. 24

⁴ *ibidem*, s. 26

⁵ *ibidem*, s. 30

⁶ *ibidem*, s. 24

Nie ulega zatem wątpliwości, iż osoby LGBT+ żyją w Polsce, gdzie uczą się, pracują i tworzą rodziny. Wprowadzenie ustawy gwarantującej związkom osób tej samej płci minimalne bezpieczeństwo stanowiłoby zatem jedynie usankcjonowanie istniejącego stanu.

2. Brak ochrony prawnej par jedнопłciowych w Polsce niezgodny z prawem międzynarodowym

Jednocześnie, Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPCz) w Strasburgu w serii orzeczeń wydanych przeciwko Polsce, wskazywał na obowiązek zapewnienia prawnego uznania i ochrony związkom osób tej samej płci, a ich brak stanowiłoby naruszenie Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: Konwencja) i przekroczenie przez Państwo Członkowskie marginesu uznania. W przełomowym wyroku wydanym w sprawie Fedotova i in. przeciwko Rosji (wyrok ETPCz z 17.01.2023, skargi nr 40792/10 i in.), Trybunał stwierdził, iż zgodnie z właściwą wykładnią art. 8 Konwencji **na każdym z Państw Członkowskich Rady Europy spoczywa obowiązek zapewniania prawnej ochrony i uznania dla związków jedнопłciowych**, przy czym dokładna forma (np. czy równość małżeńska czy związki partnerskie) pozostaje w gestii Państwa.

Analizując sprawy dotyczące Polski (wyroki z 12.12.2023, Przybyszewska i in., skargi nr 11454/17, in. , z 19.09.2024, Formela i in. skargi nr 58828/12 i in.), ETPCz wskazał na konieczność uznania przez Polskę faktycznej relacji pomiędzy dwoma osobami będącymi w stałym i zaangażowanym związku, wskazując w szczególności na możliwość skorzystania ze zwolnienia z podatku od spadków i darowizn, pozostawania we wspólności majątkowej i wspólnego rozliczania się, korzystania z zasiłku opiekuńczego w sytuacji konieczności opieki nad partnerem_rką czy też pozyskania ewentualnych alimentów w przypadku rozstania. ETPCz podkreślił, iż mimo posiadania pewnego marginesu uznania, Polska musi zapewnić faktyczną a nie iluzoryczną realizację Konwencji, z poszanowaniem godności skarżących.

Jednocześnie, na kwestie związane z pozostawaniem w związku małżeńskim zawartym za granicą, który to nie jest uznawany przez Polskę, zwrócił uwagę również trybunał luksemburdzki. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 25 listopada 2025 r., C-713/23 wskazuje jasno, iż **Polska powinna zarejestrować związek małżeński zawarty przez osoby tej samej płci w innym kraju Unii Europejskiej w odpowiednim rejestrze, czyli *de facto* dokonać jego transkrypcji**. Powyższe wynika bezpośrednio z prawa unijnego, w tym z traktatowej zasady swobody przepływu ludności. Jednocześnie, ETPCz w przywołanym wyżej wyroku w sprawie Formela i in. przeciwko Polsce wskazał na niezgodność odmowy transkrypcji z art. 8 Konwencji.

Powyższe judykaty w ocenie Stowarzyszenia winny być uznane za przemawiające za koniecznością wprowadzenia do polskiego systemu prawnego instytucji, zapewniającej bezpieczeństwo parom osób tej samej płci we wszystkich wspomnianych wyżej obszarach. Standard wyznaczony przez orzecznictwo ETPCz należy rozumieć jako minimalną ochronę wywodzoną bezpośrednio z Konwencji, do której wprowadzenia zobligowane jest każde Państwo Członkowskie Rady Europy.

3. Społeczeństwo za związkami partnerskimi i równością małżeńską w Polsce

Za wprowadzeniem instytucji uznającej związki osób tej samej płci i zapewniającej im elementarne prawa przemawia również szerokie poparcie społeczne. Jak wynika z najnowszych dostępnych badań, **ponad 62% osób ankietowanych opowiada się za wprowadzeniem związków partnerskich dla osób tej samej płci**, a połowa z nich opowiada się za równością małżeńską. Co szczególnie ważne, wśród najmłodszych respondentów i respondentek ten odsetek jest jeszcze wyższy - **ponad 52% ankietowanych w grupie 18-24 lata opowiada się za związkami, których prawa byłyby tożsame z małżeństwami**, a ponad 26% za wprowadzeniem związków dla par osób tej samej płci z ograniczonymi prawami⁷.

4. Projekty rządowe jako niezbędne minimum

Przedmiotem obrad Komisji są m.in. projekty ustaw o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu (druk sejmowy nr 2110⁸) oraz przepisy wprowadzające ustawę o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu (druk sejmowy nr 2111⁹), które po pierwszym czytaniu, zostały skierowane przez Sejm do prac w nowoutworzonej Komisji. KPH dostrzega fakt, iż są to pierwsze w historii polskiego parlamentaryzmu rządowe projekty ustaw adresujące kwestie związków osób tej samej płci w Polsce. Mimo że przedłożone rozwiązania prawne nie są satysfakcjonujące dla społeczności LGBT+, pozytywnie należy ocenić wprowadzenie przez projektodawcę m.in. możliwości objęcia drugiej osoby alimentami, możliwości uprawnienia do korzystania z mieszkania, możliwości upoważnienia w umowie drugiej osoby do informacji medycznej, jak również możliwość ustanowienia wspólności majątkowej, decydowania o pochówku drugiej strony umowy, zwolnienie partnera_rki od podatku od spadków i darowizn oraz zaliczenie jej do I grupy podatkowej. Nie ulega wątpliwości, że wskazane regulacje przełożą się na funkcjonowanie par, które zdecydują się zawrzeć umowę o wspólnym pożyciu w przestrzeni publicznej i ułatwią im wspólne życie. W oczach administracji publicznej i organów państwa nie będą postrzegane całkowicie jako osoby obce, a ich związek będzie formalnie uznany.

Jednocześnie, KPH wskazuje na istotne braki projektowanych ustaw, które są szczególnie dotkliwe w zestawieniu z opublikowanym przez rząd projektem ustawy o związkach partnerskich z jesieni 2024 r. W szczególności, **w projektach przewidziano możliwość zawarcia ustawy przed notariuszem, a nie w urzędzie stanu cywilnego**. Projektodawca całkowicie pominął uroczysty sposób zawarcia umowy w obecności świadków, jakby chcąc oddalić jak najbardziej umowę od instytucji małżeństwa. KPH pragnie zwrócić tutaj uwagę Komisji na propozycję pobierania przez notariusza opłaty za rejestrację w wysokości 100 zł, a zatem przewyższającą opłatę za sporządzenie aktu małżeństwa przez Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego, wynoszącą obecnie 84 zł. Stowarzyszenie zaniepokojone jest również zamiarem oddalenia przez projektodawcę umowy o wspólnym pożyciu od instytucji prawa rodzinnego - zawarcie umowy skutkuje ujawnieniem partnerów_rek w rejestrze, uniemożliwia im zawarcie związku małżeńskiego z inną osobą, przy jednoczesnym braku wpływu na stan cywilny stron umowy. Ponadto, **projekty w żaden sposób nie adresują kwestii transkrypcji małżeństw**

⁷ sondaż CBOS dla Dziennika Gazety Prawnej, listopad 2025, <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-polacy-wskazali-co-sadza-o-zwiazkach-partnerskich-jest-najino.nld.22453212> (dostęp: 05.03.2026)

⁸ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=2110> (dostęp: 05.03.2026)

⁹ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?documentId=C2A4B3706E579C98C1258D71003A8014> (dostęp: 05.03.2026)

lub związków partnerskich zawartych przez osoby tej samej płci, mimo podkreślania przez sądy międzynarodowe wagi tej kwestii we wspomnianych wyżej orzeczeniach. Z perspektywy Stowarzyszenia jednakże najbardziej niepokojące jest **pominięcie dzieci wychowujących się lub mogących wychowywać się w przyszłości w związkach osób, które zawarły umowę o wspólnym pożyciu**. Projektodawca całkowicie pominął 50 000 dzieci wzrastających w rodzinach tworzonych przez pary osób LGBT+, zignorował ich bezpieczeństwo, uniemożliwiając wykonywanie w jakimkolwiek zakresie praw rodzicielskich przez rodzica społecznego.